

Wymagania edukacyjne z przyrody dla klasy IV

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Dział 1. Poznajemy warsztat przyrodnika						
		Uczeń:				
1. Przyroda i jej składniki	1. Poznajemy składniki przyrody	<ul style="list-style-type: none"> wymienia dwa elementy przyrody nieożywionej; wymienia dwa elementy przyrody ożywionej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie pojęcia przyroda wymienia trzy niezbędne do życia składniki przyrody nieożywionej podaje trzy przykłady wytworów działalności człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy ożywionych elementów przyrody; wskazuje w najbliższym otoczeniu wytwory działalności człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady powiązań przyrody nieożywionej z przyrodą ożywioną klasyfikuje wskazane elementy na: ożywione składniki przyrody, nieożywione składniki przyrody oraz wytwory działalności człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób zmiana jednego elementu przyrody może wpłynąć na jej pozostałe elementy

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
2. Jak poznawać przyrodę?	2. Jakimi sposobami poznajemy przyrodę?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zmysły umożliwiające poznawanie otaczającego świata podaje dwa przykłady informacji uzyskanych dzięki wybranym zmysłom wyjaśnia, czym jest obserwacja 	<ul style="list-style-type: none"> omawia na przykładach rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata wymienia źródła informacji o przyrodzie; omawia najważniejsze zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia obserwacji i wykonywania doświadczeń 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje liczbę i rodzaj informacji uzyskiwanych za pomocą poszczególnych zmysłów wymienia cechy przyrodnika określa rolę obserwacji w poznawaniu przyrody omawia etapy doświadczenia 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jakim celu prowadzi się doświadczenia i eksperymenty przyrodnicze wyjaśnia różnice między eksperymentem a doświadczeniem 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie obserwacji podejmuje próbę przewidzenia niektórych sytuacji i zjawisk, np. dotyczących pogody, zachowania zwierząt przeprowadza dowolne doświadczenie, posługując się instrukcją, zapisuje obserwacje i wyniki wyjaśnia, dlaczego do niektórych doświadczeń należy używać dwóch zestawów doświadczalnych

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
3. Przyrządy i pomoce przyrodnika	3. Przyrządy i pomoce ułatwiające prowadzenie obserwacji	<ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji w terenie; • przeprowadza obserwację za pomocą lupy lub lornetki; • notuje dwa/trzy spostrzeżenia dotyczące obserwowanych obiektów; • wykonuje schematyczny rysunek obserwowanego obiektu; • dokonuje pomiaru z wykorzystaniem taśmy mierniczej 	<ul style="list-style-type: none"> • przyporządkowuje przyrząd służący do prowadzenia obserwacji do obserwowanego obiektu; • wymienia propozycje przyrządów, które należy przygotować do prowadzenia obserwacji w terenie; • określa charakterystyczne cechy obserwowanych obiektów; • opisuje sposób użycia taśmy mierniczej 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje miejsca dwóch/trzech obserwacji; • proponuje przyrząd odpowiedni do obserwacji konkretnego obiektu; • wymienia najważniejsze części mikroskopu 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje obserwację dowolnego obiektu lub organizmu w terenie; • uzasadnia celowość zaplanowanej obserwacji; • omawia sposób przygotowania obiektu do obserwacji mikroskopowej 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje notatkę na temat innych przyrządów służących do prowadzenia obserwacji, np. odległych obiektów lub głębin
4. Określamy kierunki geograficzne	4. W jaki sposób określamy kierunki geograficzne?	<ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy głównych kierunków geograficznych wskazanych przez 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy głównych kierunków geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to jest widnokrąg; • omawia budowę kompasu; 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób wyznaczania kierunku północnego na

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	5. Określamy kierunki geograficzne za pomocą kompasu i gnomonu – lekcja w terenie	nauczyciela na widnokręgu; <ul style="list-style-type: none">wyznacza – na podstawie instrukcji słownej – główne kierunki geograficzne za pomocą kompasu;określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu, czyli prostego patyka lub pręta, w słoneczny dzień	<ul style="list-style-type: none">przyporządkowuj e skróty do nazw głównych kierunków geograficznychokreśla warunki korzystania z kompasu;posługując się instrukcją, wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu	<ul style="list-style-type: none">samodzielnie wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu;wyjaśnia, w jaki sposób wyznacza się kierunki pośrednie	kierunków geograficznych; <ul style="list-style-type: none">porównuje dokładność wyznaczania kierunków geograficznych za pomocą kompasu i gnomonu;wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich	podstawie położenia Gwiazdy Polarnej oraz innych obiektów w otoczeniu
Podsumowanie działu 1	6., 7. Podsumowanie i sprawdzian z działu: „Poznajemy warsztat przyrodnika”					
Dział 2. Poznajemy pogodę i inne zjawiska przyrodnicze						
	Uczeń:					

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
1.Substancje wokół nas	8. Otaczają nas substancje	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w najbliższym otoczeniu przykłady ciał stałych, cieczy i gazów; wskazuje w najbliższym otoczeniu po dwa przykłady ciał plastycznych, kruchych i sprężystych; podaje dwa przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych; porównuje ciała stałe z cieczami pod względem jednej właściwości, np. kształtu 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia stany skupienia, w których występują substancji; podaje dwa/trzy przykłady wykorzystania właściwości ciał stałych w życiu codziennym 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega zjawisko rozszerzalności cieplnej; podaje przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych i cieczy oraz gazów 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje ciała stałe ze względu na właściwości; wyjaśnia, na czym polega kruchość, plastyczność i sprężystość; porównuje właściwości ciał stałych, cieczy i gazów; opisuje zasadę działania termometru cieczowego 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, popierając swoje stanowisko przykładami z życia, dlaczego ważna jest znajomość właściwości ciał

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
2. Woda występuje w trzech stanach skupienia	9. Poznajemy stany skupienia wody	<ul style="list-style-type: none"> wymienia stany skupienia wody w przyrodzie; podaje przykłady występowania wody w różnych stanach skupienia; omawia budowę termometru; odczytuje wskazania termometru; wyjaśnia, na czym polega krzepnięcie i topnienie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zasadę działania termometru; przeprowadza, zgodnie z instrukcją, doświadczenia wykazujące: <ul style="list-style-type: none"> wpływ temperatury otoczenia na parowanie wody, obecność pary wodnej w powietrzu; wyjaśnia, na czym polega parowanie i skraplanie wody 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wpływające na szybkość parowania; formułuje wnioski na podstawie przeprowadzonych doświadczeń; przyporządkowuje stan skupienia wody do wskazań termometru 	<ul style="list-style-type: none"> dokumentuje doświadczenia według poznanego schematu; podaje znane z życia codziennego przykłady zmian stanów skupienia wody; przedstawia w formie schematu zmiany stanu skupienia wody w przyrodzie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zmiany stanów skupienia wody podczas jej krążenia w przyrodzie, posługując się wykonanym przez siebie rysunkiem
3. Składniki pogody	10. Poznajemy składniki pogody	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przynajmniej trzy składniki pogody; rozpoznaje na dowolnej ilustracji rodzaje opadów; wyjaśnia, dlaczego burze są groźne 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co nazywamy pogodą; wyjaśnia pojęcia: upał, przymrozek, mróz; podaje nazwy opadów atmosferycznych 	<ul style="list-style-type: none"> podaje, z czego są zbudowane chmury; rozdziela rodzaje opadów atmosferycznych na ilustracjach; wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne; wyjaśnia, jak powstaje wiatr 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak tworzy się nazwę wiatru; rozpoznaje na mapie rodzaje wiatrów; wykazuje związek pomiędzy porą roku a występowaniem określonego rodzaju opadów i osadów 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice między opadami a osadami atmosferycznym i

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
4. Obserwujemy pogodę	11. Obserwujemy pogodę	<ul style="list-style-type: none"> • dobiera odpowiednie przyrządy służące do pomiaru trzech składników pogody; • odczytuje temperaturę powietrza z termometru cieczowego; 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje temperaturę dodatnią i ujemną; • omawia sposób pomiaru ilości opadów; • podaje jednostki, w których wyraża się składniki pogody; • buduje deszczomierz na podstawie instrukcji; • prowadzi tygodniowy kalendarz pogody na podstawie obserwacji wybranych składników pogody; • określa aktualny stopień zachmurzenia nieba na podstawie obserwacji; • opisuje tęgę 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych; • dokonuje pomiaru składników pogody – prowadzi kalendarz pogody; • przygotowuje możliwą prognozę pogody dla swojej miejscowości na następny dzień 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje prognozę pogody przedstawioną za pomocą znaków graficznych; • określa kierunek wiatru na podstawie obserwacji 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie opisu przedstawia – w formie mapy – prognozę pogody dla Polski
	12. Obserwacja i pomiar składników pogody – lekcja w terenie	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie instrukcji buduje wiatromierz; • odczytuje symbole umieszczone na mapie pogody; • przedstawia stopień zachmurzenia za pomocą symboli; • przedstawia rodzaj opadów za pomocą symboli 	<ul style="list-style-type: none"> • buduje deszczomierz na podstawie instrukcji; • prowadzi tygodniowy kalendarz pogody na podstawie obserwacji wybranych składników pogody; • określa aktualny stopień zachmurzenia nieba na podstawie obserwacji; • opisuje tęgę 			

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
5. „Wędrówka” Słońca po niebie	13. „Wędrówka” Słońca po niebie	<ul style="list-style-type: none">wyjaśnia pojęcia: wschód Słońca, zachód Słońca (B);rysuje „drogę” Słońca na niebie;podaje daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku;	<ul style="list-style-type: none">omawia pozorną wędrówkę Słońca nad widnokretem;omawia zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia;wyjaśnia pojęcia: równonoc, przesilenie;omawia cechy pogody w poszczególnych porach roku	<ul style="list-style-type: none">określa zależność między wysokością Słońca a temperaturą powietrza;określa zależność między wysokością Słońca a długością cienia;wyjaśnia pojęcie górowanie Słońca;omawia zmiany w pozornej wędrówce Słońca nad widnokretem w poszczególnych porach roku	<ul style="list-style-type: none">omawia zmiany długości cienia w ciągu dnia;porównuje wysokość Słońca nad widnokretem oraz długość cienia podczas górowania w poszczególnych porach roku	<ul style="list-style-type: none">podaje przykłady praktycznego wykorzystania wiadomości dotyczących zmian temperatury i długości cienia w ciągu dnia, np. wybór ubrania, pielęgnacja roślin, ustawienie budy dla psa
	14. Jak zmieniają się pogoda i przyroda w ciągu roku? – lekcja w terenie	<ul style="list-style-type: none">podaje po trzy przykłady zmian zachodzących w przyrodzie ożywionej w poszczególnych porach roku				
Podsumowanie działu 2	15., 16. Podsumowanie i sprawdzian z działu: „Poznajemy pogodę i inne zjawiska przyrodnicze”					
Dział 3. Poznajemy świat organizmów						
		Uczeń:				

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
1. Organizmy mają wspólne cechy	17. Poznajemy budowę i czynności życiowe organizmów	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, po czym rozpoznaje się organizm; • wymienia przynajmniej trzy czynności życiowe organizmów; • omawia jedną wybraną przez siebie czynność życiową organizmów; • odróżnia przedstawione na ilustracji organizmy jednokomórkowe od organizmów wielokomórkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: organizm jednokomórkowy, organizm wielokomórkowy; • podaje charakterystyczne cechy organizmów; • wymienia czynności życiowe organizmów; • rozpoznaje na ilustracji wybrane organy/narządy 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia hierarchiczną budowę organizmów wielokomórkowych; • charakteryzuje czynności życiowe organizmów • omawia cechy rozmnażania płciowego i bezpłciowego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady różnych sposobów wykonywania tych samych czynności przez organizmy, np. ruch, wzrost; • porównuje rozmnażanie płciowe z rozmnażaniem bezpłciowym 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia podział organizmów na pięć królestw
2. Organizmy różnią się sposobem odżywiania	18. W jaki sposób organizmy zdobywają pokarm?	<ul style="list-style-type: none"> • określa, czy podany organizm jest samożywny czy cudzożywny; 	<ul style="list-style-type: none"> • dzieli organizmy cudzożytne ze względu na rodzaj pokarmu; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: organizm samożywny, organizm cudzożywny; 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny; • określa rolę, jaką odgrywają w 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje – w dowolnej formie – informacje na temat

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	19. Poznajemy zależności pokarmowe między organizmami	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady organizmów cudzożywnych: mięsożernych, roślinożernych i wszystkożernych; • wskazuje na ilustracji charakterystyczne cechy drapieżników • układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów; • układa jeden łańcuch pokarmowy na podstawie analizy sieci pokarmowej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady organizmów roślinożernych; • dzieli mięsożerców na drapieżniki i padlinożerców; • wyjaśnia, na czym polega wszystkożerność • wyjaśnia, czym są zależności pokarmowe; podaje nazwy ogniw łańcucha pokarmowego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy roślinożerców; • wymienia, podając przykłady, sposoby zdobywania pokarmu przez organizmy cudzożywne; • podaje przykłady zwierząt odżywiających się szczątkami glebowymi; • wymienia przedstawicieli pasożytów; • wyjaśnia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego 	<p>przyrodzie zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo; • omawia rolę destruentów w łańcuchu pokarmowym 	<p>pasożytnictwa w świecie roślin;</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady obrony przed wrogami w świecie roślin i zwierząt; • wyjaśnia, co to jest sieć pokarmowa; • uzasadnia, że zniszczenie jednego z ogniw łańcucha pokarmowego może doprowadzić do wyginięcia innych ogniw

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
3. Rośliny i zwierzęta wokół nas	20. Obserwujemy rośliny i zwierzęta	<ul style="list-style-type: none">wymienia korzyści wynikające z uprawy roślin w domu i ogrodzie;podaje przykłady zwierząt hodowanych przez człowieka w domu;podaje przykład drobnego zwierzęcia żyjącego w domu;rozpoznaje trzy zwierzęta żyjące w ogrodzie	<ul style="list-style-type: none">podaje trzy przykłady roślin stosowanych jako przyprawy do potraw;wyjaśnia, dlaczego decyzja o hodowli zwierzęcia powinna być dokładnie przemyślana;omawia zasady opieki nad zwierzętami;podaje przykłady dzikich zwierząt żyjących w mieście;wykonuje zielnik, w którym umieszcza pięć okazów	<ul style="list-style-type: none">rozpoznaje wybrane rośliny doniczkowe;wyjaśnia, jakie znaczenie ma znajomość wymagań życiowych uprawianych roślin;określa cel hodowania zwierząt w domu;wyjaśnia, dlaczego nie wszystkie zwierzęta możemy hodować w domu;wskazuje źródła informacji na temat hodowanych zwierząt;wyjaśnia, dlaczego coraz więcej dzikich zwierząt przybywa do miast	<ul style="list-style-type: none">opisuje szkodliwość zwierząt zamieszkujących nasze domy;formułuje apel do osób mających zamiar hodować zwierzę lub podarować je w prezencie	<ul style="list-style-type: none">prezentuje jedną egzotyczną roślinę (ozdobną lub przyprawową), omawiając jej wymagania życiowe;przygotowuje ciekawostki i dodatkowe informacje na temat zwierząt, np. omówienie najszybszych zwierząt
Podsumowanie działu 3	21., 22. Podsumowanie i sprawdzian z działu: „Poznajemy świat organizmów”					
Dział 4. Odkrywamy tajemnice ciała człowieka						
		Uczeń:				

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
1. Trawienie i wchłanianie pokarmu	23. Poznajemy składniki pokarmu	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady produktów bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witaminy; • omawia znaczenie wody dla organizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia składniki pokarmowe; • przyporządkowuje podane pokarmy do wskazanej grupy pokarmowej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę składników pokarmowych w organizmie; • wymienia produkty zawierające sole mineralne 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę witamin; • omawia rolę soli mineralnych w organizmie 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia wybrane objawy niedoboru jednej z poznanych witamin
	24. Jak przebiega trawienie i wchłanianie pokarmu?	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na modelu położenie poszczególnych narządów przewodu pokarmowego; • wyjaśnia, dlaczego należy dokładnie żuć pokarm; • uzasadnia konieczność mycia rąk przed każdym posiłkiem 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia narządy budujące przewód pokarmowy; • omawia rolę układu pokarmowego; • podaje zasady higieny układu pokarmowego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie trawienia; • opisuje drogę pokarmu w organizmie; • omawia, co dzieje się w organizmie po zakończeniu trawienia pokarmu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę enzymów trawiennych; • wskazuje narządy, w których zachodzi mechaniczne i chemiczne przekształcanie pokarmu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę narządów wspomagających trawienie

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
2. Układ krwionośny transportuje krew	25. Jaką rolę odgrywa układ krwionośny?	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na schemacie serce i naczynia krwionośne; wymienia rodzaje naczyń krwionośnych; mierzy puls; podaje dwa przykłady zachowań korzystnie wpływających na pracę układu krążenia 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę serca i naczyń krwionośnych; pokazuje na schemacie poszczególne rodzaje naczyń krwionośnych 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje układu krwionośnego; wyjaśnia, czym jest tętno; omawia rolę układu krwionośnego w transporcie substancji w organizmie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak należy dbać o układ krwionośny; podaje przykłady produktów żywnościowych korzystnie wpływających na pracę układu krwionośnego 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje zestaw prostych ćwiczeń poprawiających funkcjonowanie układu krwionośnego
3. Układ oddechowy zapewnia wymianę gazową	26. Jak oddychamy?	<ul style="list-style-type: none"> pokazuje na modelu lub planszy dydaktycznej położenie narządów budujących układ oddechowy; wymienia zasady higieny układu oddechowego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia narządy budujące drogi oddechowe; wyjaśnia, co dzieje się z powietrzem podczas wędrówki przez drogi oddechowe; określa rolę układu oddechowego; opisuje zmiany w wyglądzie części piersiowej tułowia podczas wdechu i wydechu 	<ul style="list-style-type: none"> określa cel wymiany gazowej; omawia rolę poszczególnych narządów układu oddechowego; wyjaśnia, dlaczego drogi oddechowe są wyściełane przez komórki z rzęskami 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega współpraca układów pokarmowego, krwionośnego i oddechowego; wykonuje schematyczny rysunek ilustrujący wymianę gazową zachodzącą w płucach 	<ul style="list-style-type: none"> planuje i prezentuje doświadczenie potwierdzające obecność pary wodnej w wydychanym powietrzu

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
4. Szkielet i mięśnie umożliwiają ruch	27. Jakie układy narządów umożliwiają organizmowi ruch?	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na sobie, modelu lub planszy elementy szkieletu; wyjaśnia pojęcie stawy; omawia dwie zasady higieny układu ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy budujące układ ruchu; podaje nazwy i wskazuje główne elementy szkieletu; wymienia trzy funkcje szkieletu; wymienia zasady higieny układu ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela rodzaje połączeń kości; podaje nazwy głównych stawów u człowieka; wyjaśnia, w jaki sposób mięśnie są połączone ze szkieletem 	<ul style="list-style-type: none"> na modelu lub planszy wskazuje kości o różnych kształtach; omawia pracę mięśni szkieletowych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolnym należy szczególnie dbać o prawidłową postawę ciała
5. Układ nerwowy kontroluje pracę organizmu	28. Jak organizm odbiera informacje z otoczenia? Narząd wzroku	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na planszy położenie układu nerwowego; wskazuje na planszy lub modelu położenie narządów zmysłów; 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę poszczególnych narządów zmysłów; omawia rolę skóry jako narządu zmysłu; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na planszy małżowinę uszną, przewód słuchowy i błonę bębenkową; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zadania mózgu, rdzenia kręgowego i nerwów; wyjaśnia, w jaki sposób układ nerwowy odbiera informacje z otoczenia 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na planszy elementy budowy oka: soczewkę, siatkówkę i źrenicę;

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	29. Jak organizm odbiera informacje z otoczenia? Narządy: węchu, smaku, słuchu i dotyku	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zadania narządów smaku i powonienia; wymienia, podając przykłady, rodzaje smaków; wymienia dwa zachowania wpływające niekorzystnie na układ nerwowy 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady higieny oczu i uszu 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zasady higieny układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> podaje wspólną cechę narządów węchu i smaku; wskazuje na planszy drogę informacji dźwiękowych; uzasadnia, że układ nerwowy koordynuje pracę wszystkich narządów zmysłów; na podstawie doświadczenia formułuje wniosek dotyczący zależności między zmysłem smaku a zmysłem powonienia 	<ul style="list-style-type: none"> omawia, korzystając z planszy, w jaki sposób powstaje obraz oglądanego obiektu
6. Układ rozrodczy umożliwia wydawanie na świat potomstwa	30. Jak jest zbudowany układ rozrodczy?	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na planszy położenie narządów układu rozrodczego; rozpoznaje komórki rozrodcze: męską i żeńską; wyjaśnia pojęcie zapłodnienie 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia narządy tworzące żeński i męski układ rozrodczy; określa rolę układu rozrodczego; omawia zasady higieny układu rozrodczego; wskazuje na planszy miejsce rozwoju nowego organizmu 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę poszczególnych narządów układu rozrodczego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przebieg rozwoju nowego organizmu wskazuje na planszy narządy układu rozrodczego męskiego i układu rozrodczego żeńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny różnic w budowie układu rozrodczego żeńskiego i męskiego

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
7. Dojrzewanie to czas wielkich zmian	31. Dojrzewanie to czas wielkich zmian	<ul style="list-style-type: none">• podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania u własnej płci;• podaje dwa przykłady zmian w funkcjonowaniu skóry w okresie dojrzewania	<ul style="list-style-type: none">• wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców;• omawia zasady higieny, których należy przestrzegać w okresie dojrzewania	<ul style="list-style-type: none">• opisuje zmiany psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania	<ul style="list-style-type: none">• wyjaśnia na przykładach, czym jest odpowiedzialność	<ul style="list-style-type: none">• prezentuje informacje dotyczące zagrożeń, na które mogą być narażone dzieci w okresie dojrzewania•
Podsumowanie działu 4	32., 33. Podsumowanie i sprawdzian z działu: „Odkrywamy tajemnice ciała człowieka”					
Dział 5. Odkrywamy tajemnice zdrowia						
		Uczeń:				

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
1. Zdrowy styl życia	34. Jak dbać o higienę?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia co najmniej trzy zasady zdrowego stylu życia; korzystając z piramidy zdrowego żywienia, wskazuje produkty, które należy spożywać w dużych i w małych ilościach; wyjaśnia, dlaczego ważna jest czystość rąk; omawia sposoby dbania o zęby; wymienia dwie zasady bezpieczeństwa podczas zabaw na świeżym powietrzu 	<ul style="list-style-type: none"> podaje zasady prawidłowego odżywiania; wyjaśnia, dlaczego należy dbać o higienę skóry opisuje sposób pielęgnacji paznokci; wyjaśnia, na czym polega właściwy dobór odzieży; podaje przykłady wypoczynku czynnego i wypoczynku biernego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wszystkie zasady zdrowego stylu życia; wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia; opisuje sposób pielęgnacji skóry – ze szczególnym uwzględnieniem okresu dojrzewania; wyjaśnia, na czym polega higiena jamy ustnej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia; omawia skutki niewłaściwego odżywiania się; wyjaśnia, na czym polega higiena osobista; podaje sposoby na uniknięcie zakażenia się grzybicą 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje propozycję prawidłowego jadłospisu na trzy dni, który będzie odpowiedni w okresie dojrzewania

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
2. Choroby zakaźne i pasożytnicze	35. Poznajemy choroby zakaźne	<ul style="list-style-type: none"> wymienia drogi wnikania do organizmu człowieka drobnoustrojów chorobotwórczych i zwierząt pasożytniczych; wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą oddechową; wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych przez uszkodzoną skórę; wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą pokarmową 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny chorób zakaźnych; wymienia nazwy chorób przenoszonych drogą oddechową; omawia objawy wybranej choroby przenoszonej drogą oddechową; omawia przyczyny zatrucia; określa zachowania zwierzęcia, które mogą świadczyć o tym, że jest ono chore na wściekliznę 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia sposoby zapobiegania chorobom przenoszonym drogą oddechową; wymienia szkody, które pasożyty powodują w organizmie; omawia objawy zatrucia 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje objawy przebiegu z objawami grypy i anginy; klasyfikuje pasożyty na wewnętrzne i zewnętrzne, podaje ich przykłady; charakteryzuje pasożyty wewnętrzne człowieka; opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych; wymienia drobnoustroje mogące wnikać do organizmu przez uszkodzoną skórę 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym są szczepionki przygotowuje informacje na temat objawów boreliozy i sposobów postępowania w przypadku zachorowania na nią

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
3. Jak postępować w niebezpiecznych sytuacjach?	36. Jak uniknąć niebezpiecznych sytuacji w naszym otoczeniu?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zjawiska pogodowe, które mogą stanowić zagrożenie; odróżnia muchomora sromotnikowego od innych grzybów; określa sposób postępowania po użądleniu 	<ul style="list-style-type: none"> określa zasady postępowania w czasie burzy, gdy przebywa się w domu lub poza nim; rozpoznaje owady, które mogą być groźne 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia charakterystyczne cechy muchomora sromotnikowego; wymienia objawy zatrucia grzybami 	<ul style="list-style-type: none"> omawia sposób postępowania po ukąszeniu przez żmiję; rozpoznaje dziko rosnące rośliny trujące 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje plakat informujący o zagrożeniach w swojej okolicy
	37. Niebezpieczeństwa i pierwsza pomoc w domu	<ul style="list-style-type: none"> omawia zasady postępowania podczas pielęgnacji roślin hodowanych w domu; podaje przykłady środków czystości, które stwarzają zagrożenia dla zdrowia; wymienia rodzaje urazów skóry 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu; przyporządkowuje nazwę zagrożenia do symboli umieszczanych na opakowaniach; omawia sposób postępowania w wypadku otarć i skaleczeń 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zasady pierwszej pomocy po kontakcie ze środkami czystości 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zasady postępowania w przypadku oparzeń 	
4. Czym jest uzależnienie	38. Uzależnienia i ich skutki	<ul style="list-style-type: none"> podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać; podaje przykłady skutków działania alkoholu na organizm; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega palenie bierne; wymienia skutki przyjmowania narkotyków; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest uzależnienie; charakteryzuje substancje znajdujące się w dymie papierosowym; 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia konieczność zachowań asertywnych; przygotowuje informacje na temat pomocy

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
		organizm człowieka; • opisuje zachowanie świadczące o mogącym rozwinąć się uzależnieniu od komputera lub telefonu; • prezentuje zachowanie asertywne w wybranej sytuacji	• podaje przykłady sytuacji, w których należy zachować się asertywnie	• wyjaśnia, czym jest asertywność	• uzasadnia, dlaczego napoje energetyzujące nie są obojętne dla zdrowia	osobom uzależnionym
Podsumowanie działu 5	39.,40. Podsumowanie i sprawdzian z działu: „Odkrywamy tajemnice zdrowia”					
Dział 6. Orientujemy się w terenie						
		Uczeń:				
1. Co pokazujemy na planach?	41. Co to jest plan?	• oblicza wymiary biurka w skali 1 : 10; • rysuje plan biurka w skali 1 : 10	• wyjaśnia, jak powstaje plan; • rysuje plan dowolnego przedmiotu (wymiarów przedmiotu podzielne bez reszty przez 10) w skali 1 : 10	• wyjaśnia pojęcie skala liczbowa; • oblicza wymiary przedmiotu w różnych skalach, np. 1 : 5, 1 : 20, 1 : 50	• rysuje plan pokoju w skali 1 : 50; • dobiera skalę do wykonania planu dowolnego obiektu; • wykonuje szkic terenu szkoły	• wykonuje szkic okolic szkoły; • wyjaśnia pojęcia: skala mianowana, podziałka liniowa

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
2. Jak czytamy plany i mapy?	42. Czytamy plan miasta i mapę turystyczną	<ul style="list-style-type: none">wymienia rodzaje map;odczytuje informacje zapisane w legendzie planu	<ul style="list-style-type: none">wyjaśnia pojęcia: mapa i legenda;rozpoznaje obiekty przedstawione na planie lub mapie za pomocą znaków kartograficznych	<ul style="list-style-type: none">opisuje słowami fragment terenu przedstawiony na planie lub mapie;określa przeznaczenie planu miasta i mapy turystycznej	<ul style="list-style-type: none">odszukuje na mapie wskazane obiekty;przygotowuje zbiór znaków kartograficznych dla planu lub mapy najbliższej okolicy	<ul style="list-style-type: none">porównuje dokładność planu miasta i mapy turystycznej
3. Jak się orientować w terenie?	43. Jak się orientować w terenie?	<ul style="list-style-type: none">wskazuje kierunki geograficzne na mapie;	<ul style="list-style-type: none">określa położenie innych obiektów na mapie w stosunku do podanego obiektu;opowiada, jak zorientować plan lub mapę za pomocą kompasu	<ul style="list-style-type: none">wyjaśnia, na czym polega orientowanie planu lub mapy;orientuje plan lub mapę za pomocą kompasu	<ul style="list-style-type: none">orientuje mapę za pomocą obiektów w terenie	<ul style="list-style-type: none">dostosowuje sposób orientowania mapy do otaczającego terenu
	44. Ćwiczymy orientowanie się w terenie – lekcja w terenie	<ul style="list-style-type: none">odszukuje na planie okolicy wskazany obiekt, np. kościół, szkołę				
Podsumowanie działu 6	45.,46. Podsumowanie i sprawdzian z działu: „Orientujemy się w terenie”					
Dział 7. Poznajemy krajobraz najbliższej okolicy						
		Uczeń:				

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
1. Rodzaje krajobrazów	47. Co to jest krajobraz?	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów; podaje przykłady krajobrazu naturalnego; wymienia nazwy krajobrazów kulturowych; określa rodzaj krajobrazu najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, do czego odnoszą się nazwy krajobrazów; wymienia rodzaje krajobrazów: naturalny, kulturowy; wyjaśnia pojęcie krajobraz kulturowy; wskazuje w krajobrazie najbliższej okolicy składniki, które są wytworami człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie krajobraz; wymienia składniki, które należy uwzględnić, opisując krajobraz; omawia cechy poszczególnych krajobrazów kulturowych; wskazuje naturalne składniki krajobrazu najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje krajobraz najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje pozytywne i negatywne skutki przekształcenia krajobrazu najbliższej okolicy
2. Ukształtowanie terenu	48. Poznajemy formy terenu	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na ilustracji wzniesienia i zagłębienia; wyjaśnia, czym są równiny; wykonuje modele wzniesienia i doliny 	<ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie ilustracji elementy wzniesienia; wskazuje formy terenu w krajobrazie najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje wklęsłe formy terenu; opisuje formy terenu dominujące w krajobrazie najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości; omawia elementy doliny 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje krótką prezentację o najciekawszych formach terenu w Polsce i na świecie
3. Czy wszystkie skały są twarde?	49. Czy wszystkie skały są twarde?	<ul style="list-style-type: none"> przyporządkowuje jedną/dwie pokazane skały do poszczególnych grup 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy grup skał; podaje przykłady skał litych, zwięzłych i luźnych 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych; rozpoznaje co najmniej jedną skałę występującą w najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje skały występujące w najbliższej okolicy; omawia proces powstawania gleby 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje kolekcję skał z najbliższej okolicy wraz z ich opisem

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
4. Wody słodkie i wody słone	50. Wody słodkie i wody słone	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady wód słonych; • wskazuje na mapie przykład wód stojących i płynących w najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady wód słodkich – w tym wód powierzchniowych; • wskazuje różnice między oceanem a morzem; • na podstawie ilustracji rozróżnia rodzaje wód stojących i płynących; • wymienia różnice między jeziorem a stawem 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: wody słodkie, wody słone; • wykonuje schemat podziału wód powierzchniowych; • omawia warunki niezbędne do powstania jeziora; • porównuje rzekę z kanałem śródlądowym 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wody słodkie występujące na Ziemi; • omawia, jak powstają bagna; • charakteryzuje wody płynące 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje typu „naj” – najdłuższa rzeka, największe jezioro, największa głębina oceaniczna; • wyjaśnia, czym są lodowce i lądolody
5. Krajobraz wczoraj i dziś	51. Krajobraz wczoraj i dziś	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje na zdjęciach krajobraz kulturowy; • podaje dwa/trzy przykłady zmian w krajobrazie najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia, podając przykłady, od jakich nazw pochodzą nazwy miejscowości; • podaje przykłady zmian w krajobrazach kulturowych 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany w krajobrazie wynikające z rozwoju rolnictwa; • omawia zmiany w krajobrazie związane z rozwojem przemysłu; • wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady działalności człowieka, które prowadzą do przekształcenia krajobrazu; • wskazuje źródła, z których można uzyskać informacje o historii swojej miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje plakat lub prezentację multimedialną na temat zmian krajobrazu na przestrzeni dziejów; • przygotowuje prezentację multimedialną lub plakat pt. „Moja miejscowość dawniej i dziś”

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
6. Obszary i obiekty chronione	52. Obszary i obiekty chronione	<ul style="list-style-type: none">wymienia dwie/trzy formy ochrony przyrody w Polsce;podaje dwa/trzy przykłady ograniczeń obowiązujących na obszarach chronionych;wyjaśnia, na czym polega ochrona ścisła	<ul style="list-style-type: none">wyjaśnia, czym są parki narodowe;podaje przykłady obiektów, które są pomnikami przyrody;omawia sposób zachowania się na obszarach chronionych	<ul style="list-style-type: none">wyjaśnia cel ochrony przyrody;wyjaśnia, czym są rezerwaty przyrody;wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną;podaje przykład obszaru chronionego lub pomnika przyrody znajdującego się w najbliższej okolicy	<ul style="list-style-type: none">wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym;na podstawie mapy w podręczniku lub atlasie podaje przykłady pomników przyrody ożywionej i nieożywionej na terenie Polski i swojego województwa	<ul style="list-style-type: none">prezentuje – w dowolnej formie – informacje na temat ochrony przyrody w najbliższej okolicy: gminie, powiecie lub województwie
Podsumowanie działu 7	53.,54. Podsumowanie i sprawdzian z działu: „Poznajemy krajobraz najbliższej okolicy”					
Dział 8. Odkrywamy tajemnice życia w wodzie i na lądzie						
		Uczeń:				
1. Warunki życia w wodzie	55. Poznajemy warunki życia w wodzie	<ul style="list-style-type: none">podaje trzy przystosowania ryb do życia w wodzie;wymienia dwa przykłady innych przystosowań organizmów do życia w wodzie	<ul style="list-style-type: none">omawia na przykładach przystosowania zwierząt do życia w wodzie;wyjaśnia, dzięki czemu zwierzęta wodne mogą przetrwać zimą	<ul style="list-style-type: none">omawia na przykładach przystosowania roślin do ruchu wody;omawia sposób pobierania tlenu przez organizmy wodne	<ul style="list-style-type: none">wyjaśnia pojęcie plankton;omawia na przykładach przystosowania zwierząt do ruchu wody	<ul style="list-style-type: none">prezentuje informacje o największych organizmach żyjących w środowisku wodnym

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
2. Z biegiem rzeki	56. Poznajemy rzekę	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na ilustracji elementy rzeki: źródło, bieg górny, bieg środkowy, bieg dolny, ujście 	<ul style="list-style-type: none"> podaje dwie/trzy nazwy organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki; omawia warunki panujące w górnym biegu rzeki 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy, którymi różnią się poszczególne odcinki rzeki; porównuje warunki życia w poszczególnych biegach rzeki 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na ilustracjach organizmy charakterystyczne dla każdego z biegów rzeki; omawia przystosowania organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje świat roślin oraz zwierząt w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki
3. Życie w jeziorze	57. Poznajemy warunki życia w jeziorze	<ul style="list-style-type: none"> przyporządkowuje na schematycznym rysunku odpowiednie nazwy do stref życia w jeziorze; odczytuje z ilustracji nazwy dwóch/trzech organizmów żyjących w poszczególnych strefach jeziora 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy stref życia w jeziorze; wymienia grupy roślin żyjących w strefie przybrzeżnej; rozpoznaje na ilustracjach pospolite rośliny wodne przytwierdzone do podłoża 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje przystosowania roślin do życia w strefie przybrzeżnej; wymienia czynniki warunkujące życie w poszczególnych strefach jeziora; wymienia zwierzęta żyjące w strefie przybrzeżnej; charakteryzuje przystosowania ptaków i ssaków strefy przybrzeżnej do życia w wodzie 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poszczególne strefy jeziora; rozpoznaje na ilustracjach pospolite zwierzęta związane z jeziorami; układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje prezentację na temat trzech/czterech organizmów tworzących plankton; prezentuje informacje „naj” na temat jezior w Polsce i na świecie

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
4. Warunki życia na lądzie	58. Warunki życia na lądzie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki warunkujące życie na lądzie; omawia przystosowania zwierząt do zmian temperatury 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przystosowania roślin do niskiej lub wysokiej temperatury 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje przystosowania roślin i zwierząt zabezpieczające je przed utratą wody; wymienia przykłady przystosowań chroniących zwierzęta przed działaniem wiatru 	<ul style="list-style-type: none"> omawia negatywną i pozytywną rolę wiatru w życiu roślin; opisuje sposoby wymiany gazowej u zwierząt lądowych; wymienia przystosowania roślin do wykorzystania światła 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje informacje na temat przystosowań dwóch/trzech gatunków roślin lub zwierząt do życia w ekstremalnych warunkach lądowych
5. Las ma budowę warstwową	59. Poznajemy budowę lasu i panujące w nim warunki	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje warstwy lasu na planszy dydaktycznej lub ilustracji; wymienia po dwa gatunki organizmów żyjących w dwóch wybranych warstwach lasu; podaje trzy zasady zachowania się w lesie 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy warstw lasu; omawia zasady zachowania się w lesie; rozpoznaje pospolite organizmy żyjące w poszczególnych warstwach lasu 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje warunki abiotyczne panujące w poszczególnych warstwach lasu; rozpoznaje pospolite grzyby jadalne 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poszczególne warstwy lasu, uwzględniając rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wymagania środowiskowe wybranych gatunków zwierząt żyjących w poszczególnych warstwach lasu
	60. Jakie organizmy spotykamy w lesie? – lekcja w terenie					

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
6. Jakie drzewa rosną w lesie?	61. Poznajemy różne drzewa	<ul style="list-style-type: none"> • podaje po dwa przykłady drzew iglastych i liściastych; • rozpoznaje dwa drzewa iglaste i dwa liściaste 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje wygląd igieł sosny z igłami świerka; • wymienia cechy budowy roślin iglastych ułatwiające ich rozpoznawanie, np. kształt i liczba igieł, kształt i wielkość szyszek; • wymienia cechy ułatwiające rozpoznawanie drzew liściastych 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje drzewa liściaste z drzewami iglastymi; • rozpoznaje rosnące w Polsce rośliny iglaste; • rozpoznaje przynajmniej sześć gatunków drzew liściastych; • wymienia typy lasów rosnących w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady drzew rosnących w lasach liściastych, iglastych i mieszanych 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje informacje na temat roślin iglastych pochodzących z innych regionów świata, które są uprawiane w polskich ogrodach
7. Na łące	62. Na łące	<ul style="list-style-type: none"> • podaje dwa przykłady znaczenia łąki; • wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw; • rozpoznaje przynajmniej trzy gatunki poznanych roślin łąkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy łąki; • wymienia zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej; • przedstawia w formie łańcucha pokarmowego proste zależności pokarmowe między organizmami żyjącymi na łące 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany zachodzące na łące w różnych porach roku; • rozpoznaje przynajmniej pięć gatunków roślin występujących na łące; • wyjaśnia, w jaki sposób ludzie wykorzystują łąki 	<ul style="list-style-type: none"> • przyporządkowuje nazwy gatunków roślin do charakterystycznych barw łąki; • uzasadnia, że łąka jest środowiskiem życia wielu zwierząt 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje zielnik z poznanych na lekcji roślin łąkowych lub innych roślin

Tytuł rozdziału w podręczniku	Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
8. Na polu uprawnym	63. Na polu uprawnym	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy zbóż; rozpoznaje na ilustracjach owies, pszenicę i żyto; podaje przykłady warzyw uprawianych na polach; wymienia nazwy dwóch szkodników upraw polowych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia sposoby wykorzystywania roślin zbożowych; rozpoznaje nasiona trzech zbóż; wyjaśnia, które rośliny nazywamy chwastami; uzupełnia brakujące ogniwa w łańcuchach pokarmowych organizmów żyjących na polu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: zboża ozime, zboża jare; podaje przykłady wykorzystywania uprawianych warzyw 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady innych upraw niż zboża i warzywa, wskazując sposoby ich wykorzystywania; przedstawia zależności występujące na polu w formie co najmniej dwóch łańcuchów pokarmowych; rozpoznaje zboża rosnące w najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jakiś sposób człowiek może wykorzystać dziko żyjące zwierzęta do ochrony roślin uprawnych przez szkodnikami
Podsumowanie działu 8	64.,65. Podsumowanie i sprawdzian z działu: „Odkrywamy tajemnice życia w wodzie i na lądzie”					